

1979 SAİT FAİK HİKÂYE ARMAĞANI

FERİT EDGÜ
BİR GEMİDE

GAN

ÖYKÜ

Ferit Edgü
BİR GEMİDE

1979 SAİT FAİK HİKÂYE ARMAĞANI

Can Yayınları: 1665
Türk Edebiyatı: 482

© Ferit Edgü, 2007
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2007

1. basım: Ada Yayınları, 1978
Can Yayınları'nda 1. basım: Eylül 2007

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Jülide Altıntaş
Sayfa Düzeni: Gülay Yıldız
Düzeltili: Nurten Sönmezcan

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

ISBN 978-975-07-0841-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Ferit Edgü
BİR GEMİDE

1979 SAİT FAİK HİKÂYE ARMAĞANI

ÖYKÜ

CAN YAYINLARI

FERİT EDGÜ'NÜN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI

YARALI ZAMAN / *anlatı*

BULUŞMALAR / *deneme*

ÇIĞLIK / *öykü*

AV / *öykü*

DO SESİ / *öykü*

EYLÜLÜN GÖLGESİNDE BİR YAZDI / *roman*

İŞTE DENİZ, MARİA / *öykü*

Ferit Edgü, 1936'da İstanbul'da doğdu. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde başladığı öğrenimini Paris'te sürdürdü. 1976-1990 yılları arasında, kurucusu olduğu Ada Yayınları'nda, çağdaş Türk ve dünya yazarlarının, şairlerinin yapıtlarını yayınladı. Edebiyatın çeşitli alanlarında ürünler verdi. *Bir Gemide* adlı kitabıyla 1979 Sait Faik, *Ders Notları* ile 1979 Türk Dil Kurumu, *Eylülün Gölgesinde Bir Yazdı* ile 1988 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü aldı. *Hakkâri'de Bir Mevsim* romanından uyarlanan ve Erden Kıral'ın yönettiği film, Berlin 33. Film Festivali'nde, aralarında Gümüş Ayı'nın da olduğu 5 ödül kazandı. Romanları, öyküleri, denemeleri Japonca ve Çince dahil birçok dile çevrildi.

İÇİNDEKİLER

Kaza.....	9
Kentin Üzerinde Dayanılmaz Bir Koku	25
Bir Gemide.....	34
Kanca	49
Dönüş.....	69
Seksek	76
Olanak-siz	84
Melek Cici	89

KAZA

Geçenlerde, büyük gazetelerimizden birinin yazarı, “İnsanlık ölüyor mu?” başlıklı bir yazısında, yalnız ilgililerin değil halkımızın da, çevresinde olup bitenlere ilgi göstermediğini, ölümlerin, öldürümlerin, hırsızlıkların, gaspların, yalancılıkların, dolandırıcılıkların kimseyi yadırgatmamaya başladığını, bugün ulusça en büyük sorunumuzun bu olduğunu belirtiyordu.

Sayın yazara göre, insanlar başka insanlarla anlaşmakta güçlük çekiyorlar, dolaysız bir ilişki kuramıyorlar, dolayısıyla da başkalarının başına gelenler onları ilgilendirmez duruma geliyordu. “Ama, diye devam ediyordu yazar, şunu gözden uzak tutmamak gerek; yarın bizim başımıza gelen bir olay da başkalarını ilgilendirmeyecek.”

Anladığım kadarıyla yazar, okuyucularını çevrelerinde olup bitenlerle etkin bir biçimde ilgilenmeye ve aralarında bir dayanışma kurmaya çağırıyordu.

Bu ilgisizlik nasıl yenilebilir? Bu dayanışma nasıl sağlanabilir? Bu konuda herhangi bir öneride bulunacak değilim. Ben ancak başımdan geçen bir olayı anlatmakla yetineceğim. Bunu yapmadan önce, hemen belirteyim ki bir yağın gariplikler, olağanüs-

tülükler ve saçmalıklar dizisinden oluşan anlatacağım olay, basınımızda sıradan bir trafik kazası olarak yer aldı ve kazanın yaşayan tek tanığı olarak, açıkladığım gerçeklere kulak veren bir kişiyle karşılaşmadım. Bir tek Tanrı'nın kuluna (bunların arasında, yukarda sözünü ettiğim, konuyu bütün ayrıntılarıyla yazıp, kendisine gönderdiğim yazar da var) derdimi anlatamadım. Bu ilgisizlik karşısında, bana düşen görevin, yaşadığım bu olayı (ki otuz-sekiz kişinin ölümüyle sonuçlanmıştı) yazmak olduğunu düşündüm.

Geçen Ağustos ayının on ikisinde kişisel bir işimi izlemek için başkente gitmem gerekmişti. Benim gibi dar gelirli bir yurttaş için (bir devlet memuruyum), taşıt aracı konusunda bir seçme söz konusu değildi; en ucuzunu, otobüsü seçtim. Bir şirketin sabah sekiz otobüsünde yer ayırttım. Saat yedi buçukta, elimde bavulum, garajın önündeydim. Daha otobüs yerini almamıştı. Benden önce gelen yolcuların arasına katılıp beklemeye başladım. Biz Türkler, “erken” kişilerizdir. Yerimiz numaralı da olsa, saatinden önce kalkmayacağını bilsek de, ne olur ne olmaz deyip erken gideriz. Oysa, ne trenler, ne otobüsler ve sanırım ne de uçaklar erken kalkar. Zamanında kalkarlarsa ona bile şükür. Bu kez de otobüsümüz saat sekizde garaja girdi. Ama yola koyulması saat dokuzu buldu. Yola koyulur koyulmaz hostesimiz (ufak tefek, çıtı pıtı, ince, çarpık bacaklı, lüle saçlı bir kızcağızdı bu) mikrofonu alıp “anons”unu yaptı:

— Sayın yolcularımız, başkentimize doğru yola koyulmuş bulunuyoruz. Kaptan pilotumuz İdris Uçar yolculuğumuzun süresini yedi saat olarak ver-

mektedir. Hepinize iyi ve hayırlı yolculuklar dileriz. Bu şirin hostes, “anons”unu yapar yapmaz, eline koca bir kolonya şişesi alıp açılan avuçlara bu kokulu sudan serpmeye başladı.

Sağımızdan solumuzdan uçar gibi taşıt araçları (otomobiller, kamyonlar, traktörler, motosikletler) geçiyordu. Bir ölüm yarışı içindeymişçesine biz öndekileri, arkamızdakiler bizi geçmeye çalışıyorlardı. Bazı yolcular, her geçtiğimiz taşıttan sonra şoförü alkışlıyorlardı. Kimi yolcular türkü söylemeye başlamıştı. Kimisi bağırıyordu. Kimisi haykırıyordu. Bu halk, böyle bağıra çağıra nereye gidiyordu?

Cevabı, otobüsün, tam kafamın üstüne rastlayan hoparlöründen yayılan bir türkü verdi:

*Ben buralarda durmam giderim
Ahhhhh gideriiiiimmmmmmmmm*

Bu kadar gürültü arasında kafamı toplayıp herhangi bir konuda (örneğin, ülkemizin kurtuluşu ya da trafik kazalarını önleme çareleri) düşünemeyeceğimi anlayıp, cebimden gazetemi çıkarıp okumaya başladım. Birinci sayfadaki haberlerde bir gencin bir başka genci öldürdüğünü, bir şoförün kamyonunun tekerliğine işeyen arkadaşını ağır yaraladığını, bir minibüsün kaldırımında bekleyen dört kişiyi ezdiğini, dış borçlarımızın arttığını okuyup öğrendim. Sonra ilanlara bir göz attım. İş arayanlar, eş arayanlar, ev arayanlar, araba arayanlar, ders verenler, ders alanlar, kiraya verenler, nüfus hüviyet cüzdanlarını yitirip yeniden çıkaracakları için eskisinin hükmü kalmadığını bildirenler, nişanlananlar, evlenenler, doğuranlar, ölenler. Ölüm ilanlarından biri, eski ev sahibimiz Gıyaseddin Bey’le ilgiliydi:

VEFAT

Sivas eşrafından Ali Savunduk ve merhume Kâtibe Savunduk'un oğulları, Zennube Savunduk'un eşi, Ergun, Ercan, Elif ve Ebru'nun babaları, Nazire Savadan ile Neyyire Neyir'in kardeşleri, Kemal, Cemal ve Zülâl'in ağabeyleri, Hayriye Saybey ve Belma Sitbis'in enişteleri, Hamdi, Remzi, Ali Savunduk'un amcazadeleri, Zeyno ve Zeynel Abidin Sırşın'ın dünürleri, Necmiye Solaç'ın dünürleri

GIYASEDDİN SAVUNDUK

11 Ağustos mübarek Cuma günü Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur. Cenazesi ...

Rahmetlinin ne de çok hısım akrabası varmış. Her altı ayda bir kirayı artırması boşuna değilmiş. Yazık, cenazesinde bulunamayacağım, diye düşündüm. Gıyaseddin Bey'i sevdiğimden değil, cenaze törenlerini sevdiğimden hayıflandım buna. Zira, hiçbir cenazeyi (uzaktan tanıdığım birine ait bile olsa) kolay kolay kaçırmam.

Orada, musalla taşında kaldırılmayı bekleyen cenaze bana kendi ölümümü ansıtır: “O tabutun içindeki sen olabilirdin şu anda. Eğer değilsen, bu bir rastlantıdır. Öyleyse bu rastlantıdan yararlanmasını bil. Borçlarını düşünme. Karının dırdırından tasalanma. Yaşamana bak.”

Ne var ki bu kendi kendime verdiğim moral ancak iki gün sürer. “Bakalım, Gıyaseddin Bey'in ölüm ilanının verdiği moral ne kadar sürecek?” dedim kendi kendime.

Nerden bilebilirdim, ancak bir-iki saat süreceğini? Gazetenin öbür ölüm ilanlarından sonra (başka bir tanıdığım yoktu aralarında) spor haberlerine de bir göz attım. Sonra gazeteyi bırakıp yolcuları incelemeye koyuldum. Biraz yatışmış gibiydiler. Önümdeki iki Arap turist bir şeyler atıştıırıyordu. Sol yanımda oturan iki Amerikalı, yarım yamalak İngilizcemle çıkarabildiğim kadarıyla, Türkiye'nin ekonomik durumuyla ilgili görüşlerini birbirlerine açıklıyorlardı. Dikkat edince gördüm ki otobüsün sağ yanında, özellikle pencerenin kıyısında oturanların büyük bir çoğunluğu kadınlardı. Ve bunlar, pencereleri kapamışlar, hostesten aldıkları naylon torbaların içine kusup duruyor, arada bir yanlarındaki pencereyi açıp, ellerindeki torbayı dışarı attıktan sonra, hostesten yeni bir torba ve kolonya istiyorlardı. Hoparlörden şimdi yükselen, gençlik yıllarımdan sevilen bir kantosuydu:

*Sevdim bir köy kızını
Kalplere vur bir zımba
Rumba da rumba rumba...*

İşte, taşıt aracımız, varacağı yere (başkentimize) bu sesler, bu kusmalar, bu kantolarla, bu hava içinde hızla ilerliyordu. Deniz kıyılarından, göl kıyılarından, sazlıklardan, bataklıklardan geçmiştik. Sonra birden bozkır başlamıştı. Aylardır bir damla yağmurun düşmediği, kuraklıktan çatlamış, tek tük ağaçlardan ve devedikenlerinden başka bir bitkinin görülmediği, göz alabildiğine uzanan, dümdüz, tek düze bozkırı ikiye bölen asfaltta ilerliyorduk şimdi. Zaman zaman, uzakta, birkaç kerpiç evin oluşturduğu bir köy görülüyordu. Eşeginin üstünde bilinme-

yen bir noktaya doğru ilerleyen köylüyü, ya da yol boyunca, otobüse yetişecekmiş gibi koşan ve avaz avaz bağırarak çocuklar görüyorduk. Güneş yanığı yüzleriyle, partial giysileriyle, yalınayak, başkarak, bağırarak, ne söylediklerini duymadığım çocuklar. Az gelişmiş ya da az geliştirilmiş, gelişmesi önlenmiş ya da geliştirmekte olan bir ülkenin az gelişmiş ya da gelişmemiş ya da geliştirilmeleri önlenmiş çocukları. Üçüncü dünyanın çocukları.

Amerikalılar gülüyordu. Kadınlardan biri kumuk torbasını atıyordu. Yolcuların hemen hemen yarısı uyukluyordu. Radyo ya da pikap (ne haltsa) çok şükür susmuştu.

Otobüsümüz, bu bozkırın ortasında, birden bir serap gibi beliren üstü sazlarla kaplı bir hangarın önünde durmuştu. Hostesimizin sesi:

— Sayın yolcularımız, yemek molası için...

Daha sözleri bitmeden yolcular ön ve arka kapıya doğru yürüdüler. Otobüsten en son ben indim. Ayağımı yere basar basmaz da, kendimi, beli bükük, yaşlı bir kadının karşısında buldum. İhtiyarcık, handiyse boynuma sarılacaktı.

— Ah yavrucuğum! Bu ne tesadüf, seni gökte ararken yerde buldum, nereye gidiyorsun, annen nasıl, kız kardeşin doğurdu mu, karının hastalığı geçti mi? Aman yolun açık olsun, Tanrı seni korusun! Yemeği burada mı yiyeceksin? Buranın yemekleri çok iyidir, suyu çok iyidir, böbrek taşlarına bire bir... Ağzım açık, ilk kez gördüğüm bu ihtiyarın söylediklerini dinliyordum. Kimdi bu kadın? Nerden gelip beni bulmuştu? Bir büyücü mü, bir falcı mı? Kız kardeşimin doğurduğunu, karının hastalığını, böbreğindeki taşları nerden biliyordu?

Şaşkınlığımı gördü.

— Ne o, tanımadın mı beni? Ben senin küçüklüğünde boklu bezlerini yıkayan Şükriye Teyzenim. Ne çabuk unuttun. Bak dağ dağa kavuşmuyor, ama insan insana kavuşuyor, hem de en beklemediğin yerde, bozkırın ortasında. Tanrı'nın işi, sual olmaz. Evet, sual olmaz. Ben de sual sormadım zaten.

Küçüklüğümde boklu bezlerimi yıkadığını söyleyen Şükriye Teyzemin eline birkaç kuruş sıkıştırdım. Yalnız yanından ayrılmadan:

— Şükriye Teyzeciğim, söyle bakalım adımlı, dedim.

— Adını mı? dedi. Baban olacak herif, ben sizin evden ayrıldığımda adını koymamıştı ki daha.

Anlaşıldı, bu da, attığı tutan zavallı kaçıklardan biri.

— Biliyor musun, adım hâlâ konulmadı, dedim gülerrek.

— Doğrusu hiç şaşmam, dedi.

İhtiyarı orda bırakıp içeriye, yemek yenilen yere girdim. Boş bir masaya oturdum. Ne yemek istediğimi soran garsona:

— Bir yulaf çorbası, bir fasulye piyazı, bir yahni, bir de muhallebi, dedim.

Garson:

— O istediklerinizden hiçbiri yoktur bizde, dedi.

— Sizde bulunan ne? dedim.

— Fasulye çorbası, bulgur pilavı, köfte ve ayran, dedi.

— Öyleyse sen de onları getir, dedim.

Geldi. Bol kırmızı biberli bir su içinde yüzen soğan parçacıkları ve ezik fasulyeler. Tadına baktım. Acı. Basurlarımı düşünüp kâseyi ittim. Köfteye el attım. Çatal zor kesiyor. Kuru. Hem de içi kıpkırmızı. Hiç kuşkusuz, keçi eti olmalı. (Tabii eşek ya da köpek eti değilse.) Bağırsaklarımı düşünüp, onun da tadına bakmadım. Yalnız ayranı içmekle yetindim.

Hesabımı öderken anons yapıldı:

— Jet yolcuları, başkente gidecek uçağımız kalkmak üzeredir, tüm yolcuların yerlerini almaları rica olunur.

Jet, kabul, otobüs şirketinin adı; ama “uçak” n’oluyor? Yanlış mı duydum? Yoksa anonsu yapan delikanlının bir şakası mıydı bu? Ne önemi var? Her yerde, her an dil sürçmeleriyle karşı karşıya değil miyiz?

Otobüse binip, koltuğuma oturdum.

Yola koyulduk.

On-on beş dakika sonra kulağıma,

— ...başım dönmeye başladı...

— ...kusacağım...

— ... hostesten torba iste, buraları berbat etme...

— ... kus kus açılırsın...

— ... pencerenin yanına gel, başını dışarı çıkar...

— ... gözlerini kapa, yutkun...

— ... uzaklara bak, derin derin solu...

— ... kusmasana kız...

— ... ilaç aldın mıydı...

— ... neden bu kadar sallanıyoruz...

— ... hava boşluğuna mı girdik...

— ... bu bölgede hep böyle olur...

— ... verdikleri yemek de çok kötüydü...

— ... su yok mu su...

— ... daha önce uçağa binmemiş miydiniz...

— ... uçak beni hep tutar...

— ... niçin trene binmiyorsunuz...

— ... bu kez pek fazla salladı...

— ... hakkınız var...

gibi konuşmalar gelmeye başladı.

Bu sırada, kalın, tok bir erkek sesi duyuldu:

— Hava boşluğuna giriyoruz, kemerlerinizi takın.

Ortalık karıştı. Herkes kemerini arıyor.

Ben aramadım. Böyle şakalardan hoşlanmam. Otobüste kemer... Otobüsle hava boşluğuna giriyoruz... Yok deve! Otobüsün penceresinden dışarı baktım. Yolun kıyısında başlayan derin bir uçurumun dibinde vadi görünüyordu. Yemyeşil bir vadi. Evler küçük birer kibrit kutusu. Ortadan bir dere akıyor. Ama öylesine yüksekteyiz ki derenin hangi yönde aktığı bile belli olmuyor. Tıpkı uçaktaki gibi. (Doğrusu, yaşantım boyu, bir kez bindim uçağa. O da, görevli olarak gönderildiğim Kan kentine giderken.)

Geçtiğimiz yol boyunca bir tek trafik işareti görmemiş olmamızı bir türlü açıklayamadım. Çünkü sert virajlar alıyorduk. Ve yolumuzun üstünde banketler vardı. Tırmandığımız tepenin en yüksek noktasına varırken bir bulutun içinde bulduk kendimizi. Göz gözü görmüyordu. Hostese, şoförün sis lambalarını yakıp durması gerektiğini, bu koşullar içinde yola devam etmesinin tehlikeli olabileceğini söyledim. Önemsemedi söylediklerimi.

— Kaptan pilotumuz alıştıktır, demekle yetindi.

— Ben bir yolcu olarak sizi uyarıyorum, dedim.

— Teşekkür ederim, dedi. Ama yolumuza devam etmemek için herhangi bir neden yok.

— Önünü görmüyor, bu yeterli bir neden değil mi? dedim.

Karşılık alamadım.

Sinirlenmek yerine bir başka yol seçtim. “Önünde sonunda sen de bu halkın bir çocuğusun, dedim kendi kendime. Onun felsefesini benimse. Her şey olacağı yere varır. Doğru. Her şey olacağı ya da varacağı yere varır.”

Koltuğunu geriye yatırıp, bir öğle uykusu çekmek için gözlerimi kapadım. Otobüsün içindeki sesler,

ben gözümü kapar kapamaz, bir ninni gibi gelmeye başladı kulağıma. Dalıp gitmişim. Ne kadar uyudum bilmiyorum. Birden çığlıklarla uyandım. Ne olup bittiğini anlamaya vakit bulamadan, otobüsün, önündeki virajı alamayıp, soldaki uçurumdan uçmaya başladığını gördüm. Tüm gücümle önümdeki koltuğa tutundum ve gözlerimi kapadım. Gözlerimi kapamadan önce, şoförümüzün, akıl almaz bir çeviklik ve uğraşına yakışmayan bir sorumsuzlukla, yanındaki kapıyı açıp kendini boşluğa bıraktığının tanığı oldum.

Büyük bir sarsıntı.

Gözümü açtığımda otobüsün içindeydim. Otobüs yana devrilmiş, önden hafif bir duman çıkıyordu. Yanımda, yöremde, koltukların üstünde, ara yolda insanlar (baygın ya da ölü) serilmişlerdi. Onların üstüne basa basa ön kapıya doğru ilerledim. Şoförün atladığı kapı açıktı. Ama otobüs sağ yana yattığından, kapı ile yer arası bir insan boyundan fazla bir yükseklikteydi. Bedenimin dört bir yanında duyduğum sızıya karşın, tüm gücümü toplayıp açık kapıdan sarkıttım bedenimi. İki ayağımın üstüne düştüm. Düştüğüm yerden, yardımına koşacak bir insanoğlunun varolup olmadığına baktım. Kimse yoktu. Hiçbir kimse. Ne koyunlarını otlatan bir çoban, ne de yukarı yoldan geçen bir aracın şoförü ya da yolcuları. Emekleye emekleye, az ötedeki elma ağacına doğru ilerledim. Elimle kırık-çıkığım var mı diye şöyle bir yokladım bedenimi. Her yanımda kan içindeydi. Ama bu kanlar benim kendi kanım mıydı yoksa öbür yolcuların üstüme bulaşmış kanları mıydı, bilemedim. Kaslarımda bir eziklik, bir çürüklük; ama kırık-çıkık gibi bir acı duymuyordum. Sırtımı elma ağacına dayadım. Ve kusmaya

başladım. Sonra gözkapaklarım kurşun gibi ağır kapandılar. Karşı koymaya çalıştım, ama başaramadım. İmdadına çağırmak istedim insanları. Ama başaramadım. Kendimden geçmişim.

İnsan kardeşlerim ne zaman geldiler, nasıl geldiler, bilmiyorum. Kendime gelir gibi olduğumda çevremde toplanmış bir yığın insanı ayırmısdım. Biri:

— Yerinden oynatmayalım, yoksa cavlağı çekeceğinin resmidir, diyordu.

Bir başkası:

— Bak, bak, gözlerini açtı, diyordu.

Öbürü:

— Kafatasında bir çatlak varsa belli olmaz, diyordu. “Hiçbir şeyim yok” demek istiyordum. Başaramıyordum. Sözcükler kafamda beliriyordu. Ama sese dönüşmüyordu. Konuşamıyordum.

En sonunda bir sedye getirdiler. Beni içine uzattılar. Bir polis gelip bazı sorular sordu. Konuşamadığım için sorularına cevap veremedim.

Kaza yerinden hastaneye götürülene değin kaç kez yitirdim kendimi, bilemiyorum. Gözümü açtığımda bir hastanede, bir koğuştta, bir yataktaydım. Başım da bir hastabakıcı duruyordu. Onun yanında, sonradan savcı olduğunu öğrendiğim bir adam. Sonra bir doktor geldi. Savcı, doktora, benimle konuşup konuşamayacağını sordu. Doktor, “Her ne kadar önemli bir durumu yoksa da, kazanın şoku altında, yarın ya da en iyisi öbür gün görüşseniz daha iyi olur,” dedi. Savcı gitti.

Doktor ve hastabakıcı da.

O günü ve geceyi uyku-uyanıklık arası geçirdim.

Gözlerimi açtığımda, kendimi bitkin, ama gene de iyi duyuyordum. Sağ yanımdaki hastanın transis-

torlu radyosundan yükselen haberleri dinledim. Haberler arasında adım geçti. Tam olarak ne söylendiğini anlamadım. Ama kulağıma gelen sözcüklerden “uçak... kaza... kurtulan...” sözcükleri ve adım vardı. Sonra türküler başladı. Radyodan gelen en küçük ses, kafamın içinde çınlıyor, beynimin, kafatasımın içinde patlamakta olduğu duygusunu veriyordu. Ne yazık ki bunu söyleyecek, radyoyu kapatmasını, hiç değilse sesini kısmasını isteyecek durumda değildim. Dilim konuşmuyordu. Tutulmuştu. Radyodan yayılan sesi duymamak için yorganı başıma çektim. Başımı yastığın altına soktum. Ama nafile. Herif öylesine açmıştı ki radyoyu, ses, yorganı ve yastığı aşır kulağıma, oradan da sarsılmış beynimin ilgili bölgelerine ulaşıyordu. Neden dilin tutulacağına kulağım tıkanmamıştı? Gelen seslerin kulağımdan içeri girdiğini duyuyordum. Ve beynime ulaştığı yolu izliyordum. Acıyla. Tıpkı bir balona, bir topa hava verir gibi, bu kulağımdan giren sözcükler ve gürültüler kulağımdan girip beynime ulaşıyor ve onu şişiriyordu. Biraz daha sürse, kafatasımın içinde şişecek, patlayacaktı beynim.

Bu işkence içindeyken, kafama değin çektiğim yorganın üstümden alındığını duydum. Bir ses:

— İşte kocanız, dedi.

Başımı yorganın altından çıkarıp baktım: Tanrım, karım! İki gözü iki çeşme karşımdaydı. Kendisine konuşmadığımı, ama dil tutulması dışında pek bir şeyim olmadığını anlatmaya çalıştım, başaramadım. O, göz işaretlerime bakmadan elinde tuttuğu gazete-yi, yaramaz bir çocuğa sallar gibi yüzüme karşı sallayıp:

— Ben sana uçağa binme demedim mi? diyordu. Kaç kez söyledim uçağa binme diye? Uçaklara

güven olmaz diye! Uçak havada uçar ve düşerse tam düşer, demedim mi? Ne zorun var beni dul, çocuklarını yetim bırakmaya? Kendinden başkasını düşünmez misin sen?

— Uçağa filân binmedim ben, dedim.

Dedim ama içimden. Ne yazık ki dilim ağzımın içinde küçük plastik bir top parçası gibiydi. Oynattığım zaman anlamsız heceler çıkıyordu yalnızca.

Yanımdaki yatakta yatan hasta, karımın odaya girmesiyle radyoyu kapamıştı. Çok şükür, karımın göz yaşlı takazaları karşısında radyosunu yeniden açmayı akıl etti. Ben de böylece karımı dinlemektense, radyonun saçma sapan müziğini dinlerim, diye düşündüm. Beynimin de patlayacağı varsa, patlasın! Bakışlarımı karımdan (ağlayan bir kadın, her zaman, bir acıma duygusundan çok, bir tiksinti uyandırmıştır bende) çevirdim. Duvarda bir hamamböceği vardı. Onun tavana doğru yükselişini izledim. Radyoda müzik yayını sona erdi. Haberler başladı. İç politika alanındaki gelişmelerden sonra, berberler kongresinde konuşan kültür bakanının söylevini verdiler. Onu dışişleri bakanının gezileri izledi. Sonra bir uçak kazası haberi. Başkente gitmekte olan bir uçak, başkente yüz kilometre kala düşmüştü. Kazanın nedeni bilinmiyordu. İlgililer araştırmaya başlamışlardı. Pilot paraşütle atlamış, ancak paraşütü açılmadığı için ölmüştü. Kazadan ağır yaralı olarak, kimliği saptanamayan bir tek yolcu kurtulmuştu. Karım bir yandan radyoyu dinliyor, bir yandan da bana:

— Demedim mi ben sana, uçağa binme, diye. Otobüse biniyorum, diyorsun, uçağa biniyorsun. Yalan söylüyorsun. Beni aldatıyorsun.

Cinler başıma üşüşmüştü. Taşan sabrıyla birlikte,

dilimin ağzımın içinde ufaldığını, eski biçimini aldığını duyuyordum. Bir deneyeyim dedim:

— Ne uçağı sayıklıyorsun be karı, diye bağırdım.

Herkes bana baktı.

Karım:

— Aaa, dili açılır açılmaz bir de bağırmaya başladı, diye haykırdı. Sonra yandaki radyolu hastaya dönüp:

— Duydunuz değil mi? dedi.

Adam elindeki toto kâğıdını işaretleyip karıma susmasını işaret etti.

Ben de bundan yararlanarak bir daha gürledim:

— Yeter artık, hastane köşesinde, ölüm yolculuğunda bile rahat yok. Niye geldin buraya? Ne bok yemeye geldin?

— Son soluğunu verirken yanında olmak istedim, dedi kinle.

— Merak etme, vermeyeceğim son soluğumu, dedim. Sen yanımda olduğun sürece vermeyeceğim.

— Öyleyse ben gidiyorum, dedi.

— Güle güle, dedim. Cehenneme kadar yolun var.

— Senin için bunca yolu teptim geldim. Cefalı bir otobüs yolculuğu yaptım. Sense bana...

Yeniden gözyaşları.

Çok şükür dediğini yaptı, çantasını alıp çıktı odadan. Sanki onun çıkmasını bekliyormuş gibi, yanında bir yazmanla Savcı Bey girdi odaya.

Bir iskemle çekip başucuma oturdu.

— Geçmiş olsun, dedi.

— Sağ olun, dedim.

— Konuşmaya başladığınıza göre, bari bazı şeyleri anlıyor musunuz? dedi.

— Tabii, dedim. Her şeyi anıyorum.

— Güzel, dedi. Söyler misiniz, düşmeden önce, uçakta herhangi bir patlama ya da benzeri bir şey

oldu mu? Herhangi bir anons yapıldı mı?

— Bakın, dedim. Ben düşen uçağın içinde değildim. Bir uçağın düştüğünü ve bir yolcunun kurtulduğunu az önce radyoda haberleri dinlerken öğrendim. Ben bir otobüs yolcusuyum. Otobüs uçuruma yuvarlandı. Eğer bu konuda bir bilgi istiyorsanız...

— Hayır, dedi. Siz düşen uçağın içindeydiniz. Ve kurtulan tek yolcu sizsiniz. Belleğinizi biraz zorlayın.

— Belleğimin zorlanacak bir yanı yok. Bu sabah, saat sekiz otobüsüne bindim başkente gitmek için, dedim. Ve otobüsümüz bir virajı alamadı, uçuruma uçtu.

O sırada yanımıza yaklaşmış olan Doktora döndü Savcı:

— Yapacak bir şey yok, belleğini yitirmiş, beklememiz gerekiyor, dedi.

Ah, keşke yitirmiş olsaydım belleğimi. Keşke. Her şeyi unutmak, adımı, sanımı, işimi, karımın yüzünü, borçlarımı, sıkıntılarımı. Keşke yitirmiş olsaydım o beni sıkmaktan başka bir işe yaramayan, adına bellek denilen o murdar hazineyi.

Savcı elindeki gazeteyi açıp, parmağıyla birinci sayfadaki bir fotoğrafı gösterdi:

— Bu size bir şey ansıtmıyor mu?

Gazeteyi aldım. Sayfanın üçte birini kaplayan fotoğrafa baktım. Bu düşmüş bir uçak enkazının fotoğrafıydı. Fotoğrafın içinde, bir çerçeve içine gömülmüş bir gençlik fotoğrafım yer alıyordu. Fotoğrafın altında şunları okudum:

DÜŞEN JET UÇAĞI VE KAZADAN KURTULAN TEK YOLCU MUHTAR GÜDE

1979 SAİT FAİK HİKÂYE ARMAĞANI

FERİT EDGÜ

BİR GEMİDE

ÖYKÜ

Yoksa bu, okuduğum kitaplardan, gördüğüm resimlerden bende kalan bir iz miydi? Benim yaşamımla ilgisi olmayan. Bir yazarın betimlediği ya da bir çizerin boyadığı? Benim olmayan bir gerçek. Benim olmasını (belki) istediğim bir gerçek. Bu geminin üstünde doğup büyümüş olmayı, buradan, bu gemiden ve denizle gökten başka bir yeri görmemiş, yaşamamış olmayı yediremeğim için mi bu düşü kuruyordum; yoksa, bir başka yaşam, bir başka geçmiş mi arıyordum kendime? Bilmiyorum...

Ferit Edgü'nün, 1979'da Sait Faik Hikâye Armağanı'na değer görülen *Bir Gemide*'si, 1960'lar ve 1970'lerin başında kaleme alınmış sekiz öyküden oluşuyor. Yayımlandığı yıl edebiyat dünyamızda geniş yankılar uyandıran *Bir Gemide* için, yazar, Tolstoy'un *Savaş ve Barış* romanından bir cümleye not düşmeden edememişti: Bir gemide "toplumsal ve bireysel felaketlerle dolu günler yaşıyoruz." Edgü'nün öylesi günlerden yola çıkarak yazdıkları, yazınsal ve evrensel bir kalıcılığa ulaşıyor. *Bir Gemide*, eleştirmen Füsün Akatlı'nın deyişiyle, "umutsuzlukta açılan bu delikten ve ışık sızdıran bu tek iletişim odağından kalemini çıkarıp, yazarak uyarmaya yönelen" bir yazarın öyküleri.

KAPAK RESMİ: JOAN MIRÓ

ISBN 978-975-07-0841-1

9 789750 708411

<http://www.canyayinlari.com>